

Vereniging voor katholiek
en christelijk onderwijs

VOS ABB
versterkt en verdiept

vbso
verbindt en versterkt

Wetsvoorstel gerichte bekostiging (36981)

Aandachtspunten profielorganisaties t.b.v. inbreng fracties

De gezamenlijke profielorganisaties onderschrijven de wens om subsidies terug te dringen, structurele financiering mogelijk te maken en administratieve lasten te verminderen. Het wetsvoorstel is sinds de internetconsultatie op onderdelen verbeterd. Zo kan de bekostiging zelf structureel worden vormgegeven, worden inhoudelijke verplichtingen in beginsel bij AMvB geregeld en is de reikwijdte van het instrument nader begrensd.

De fundamentele vraag blijft echter of voor structurele taken die tot de kern van het onderwijs behoren een afzonderlijke, voorwaardelijke geldstroom moet worden ingericht. Die vraag is des te relevanter omdat basisvaardigheden het eerste thema zijn waarvoor gerichte bekostiging zal worden ingezet.

1. Basisvaardigheden horen bij de basisbekostiging

Taal, rekenen/wiskunde en burgerschap behoren tot het primaire onderwijsproces. De regering stelt zelf dat de basisbekostiging voldoende moet zijn om te voorzien in de behoeften van een school in normale omstandigheden en om aan de deugdelijkheidseisen te kunnen voldoen. Tegelijkertijd wordt voor basisvaardigheden een afzonderlijke structurele geldstroom ingericht waaraan aanvullende bestedings- en activiteitenverplichtingen kunnen worden verbonden.

Dat schuurt. Als basisvaardigheden tot de kernopdracht van iedere school behoren, ligt het voor de hand de daarvoor structureel beschikbare middelen onderdeel te maken van de basisbekostiging. De behoefte van de rijksoverheid aan meer grip op de besteding is op zichzelf geen reden om een deel van de financiering van het primaire proces buiten de basisbekostiging te plaatsen.

Vragen aan het kabinet:

- ▶ Waarom worden structurele middelen voor basisvaardigheden niet toegevoegd aan de basisbekostiging?
- ▶ Welk onderdeel van de inzet op basisvaardigheden beschouwt het kabinet als zodanig aanvullend op de reguliere onderwijsopdracht dat daarvoor een aparte bekostigingsvorm nodig is?
- ▶ Is het kabinet het ermee eens dat de behoefte aan meer grip op bestedingen op zichzelf onvoldoende reden is om structurele middelen voor het primaire onderwijsproces buiten de basisbekostiging te plaatsen?

Vereniging voor katholiek
en christelijk onderwijs

VOS ABB
versterkt en verdiept

vbso
verbindt en versterkt

2. Thematische bekostiging kan achterlopen op wat scholen nodig hebben

De in juni 2026 aangekondigde Versterkingsagenda Taal en andere Basisvaardigheden illustreert dat binnen een permanente onderwijsopgave nieuwe accenten kunnen ontstaan. Vandaag kan extra aandacht nodig zijn voor taal, op een ander moment voor rekenen of een andere basisvaardigheid. Ook verschillen de behoeften per school. Juist daarvoor heeft lumpsumbekostiging een belangrijke functie: de financiering is stabiel, terwijl schoolbesturen en scholen binnen de wettelijke opdracht kunnen bepalen waar de middelen op dat moment het hardst nodig zijn.

Gerichte bekostiging werkt anders. Een landelijk thema wordt gekoppeld aan voorwaarden die meerdere jaren kunnen gelden. Daarbij kunnen onder meer eisen worden gesteld aan plannen van aanpak, activiteiten, personele inzet, samenwerking en de wijze waarop kennis wordt gebruikt. Dat kan de ruimte beperken om mee te bewegen met nieuwe inzichten en de feitelijke behoefte van een school. Beleid moet actueel kunnen zijn; structurele bekostiging moet niet van iedere beleidsactualiteit afhankelijk worden gemaakt.

Vragen aan het kabinet:

- ▶ Hoe voorkomt het kabinet dat meerjarige verplichtingen bij gerichte bekostiging achterlopen op nieuwe inzichten of veranderende beleidsprioriteiten, zoals die ook blijken uit de nieuwe Versterkingsagenda?
- ▶ Welke ruimte houdt een school om binnen het thema basisvaardigheden zelf andere prioriteiten te stellen als de eigen onderwijsresultaten daartoe aanleiding geven?
- ▶ Waarom biedt structurele basisbekostiging volgens het kabinet onvoldoende mogelijkheid om landelijke ambities te combineren met actuele en lokale onderwijsbehoeften?

3. Is aangetoond dat meer financiële sturing tot beter onderwijs leidt?

De probleemanalyse in de memorie van toelichting is uitgebreid. Daarmee is echter nog niet aangetoond dat méér centrale sturing via de bekostiging daadwerkelijk leidt tot betere onderwijskwaliteit. Dat was ook een centraal punt in het advies van de Raad van State. De Afdeling constateert dat niet aannemelijk is gemaakt dat meer centrale sturing tot duurzame verbetering van het onderwijs leidt en adviseerde het voorstel daarom in samenhang met de bredere discussie over de inrichting van het stelsel te bezien.

Opvallend is bovendien dat de regering zelf onder verwijzing naar het IBO vermeldt dat empirisch niet blijkt dat één bepaald sturingsmodel een hogere onderwijskwaliteit oplevert. Daarmee dreigt een nieuw sturingsinstrument te worden ingevoerd omdat de overheid méér wil kunnen sturen, zonder dat voldoende duidelijk is dat die extra sturing het onderwijsprobleem oplost.

Vragen aan het kabinet:

- ▶ Op grond waarvan verwacht het kabinet dat het verbinden van bestedings- en activiteitenverplichtingen aan bekostiging leidt tot betere uitkomsten, bijvoorbeeld bij de basisvaardigheden?
- ▶ Welk concreet probleem kan niet worden opgelost met basisbekostiging of reguliere aanvullende bekostiging zonder verplichtingen?
- ▶ Kan het kabinet toelichten waarom gerichte bekostiging, gelet op de verantwoordelijkheid van de overheid voor de kwaliteit van het onderwijs én de ruimte van scholen en schoolbesturen voor de inrichting daarvan, de meest passende en minst ingrijpende manier is om het geconstateerde probleem aan te pakken?
- ▶ Hoe zorgt het kabinet ervoor dat scholen en schoolbesturen de ruimte houden om middelen in te zetten op een manier die past bij hun eigen leerlingenpopulatie, context en bewezen werkwijze?
- ▶ Hoe wordt gewaarborgd dat de voorwaarden die aan aanvullende bekostiging worden verbonden, aansluiten bij wat scholen daadwerkelijk nodig hebben en niet leiden tot één voorgeschreven aanpak voor alle scholen?

4. Structurele bekostiging is verbeterd, maar structurele zekerheid ontbreekt

Een belangrijke verbetering in het wetsvoorstel, in vergelijking met de versie die internetconsultatie heeft gelegen, is dat de bekostiging zelf niet meer na maximaal vijf jaar hoeft te eindigen. De bijzondere verplichtingen gelden maximaal vijf jaar en kunnen eenmaal worden verlengd, terwijl de financiering daarna kan doorlopen als reguliere aanvullende bekostiging of kan worden toegevoegd aan de basisbekostiging.

Dat neemt een belangrijk bezwaar tegen de eerdere versie weg. Structurele voortzetting is echter niet gegarandeerd. De middelen kunnen ook geheel of gedeeltelijk worden beëindigd of anderszins worden ingezet. De memorie erkent dat beëindiging financiële problemen kan opleveren vanwege vaste personeelslasten. Daarom blijft voor structurele taken ons uitgangspunt: structurele taak, structureel budget, reguliere bekostiging.

Vragen aan het kabinet:

- ▶ Welke zekerheid hebben scholen vooraf dat structureel beschikbaar gestelde middelen na het vervallen van de bijzondere verplichtingen daadwerkelijk structureel beschikbaar blijven?
- ▶ Waarom worden middelen waarvan vooraf al duidelijk is dat zij structureel nodig zijn niet direct structureel in de reguliere bekostiging opgenomen?

5. Voorkom dat gerichte bekostiging een steeds breder sturingsinstrument wordt

Het voorstel is beter begreep: basisvaardigheden, gelijke kansen en bekwaamheid en beschikbaarheid van personeel worden nu expliciet genoemd. Tegelijkertijd kunnen bij AMvB nieuwe onderwerpen worden toegevoegd binnen de brede begrippen kwaliteit, toegankelijkheid en doelmatigheid en bij niet nader geclausuleerde maar open geformuleerde spoedeisende gevallen waarbij sprake is van een dringend maatschappelijk belang. Daarmee blijft de mogelijkheid bestaan dat het instrument in de toekomst voor steeds meer onderwerpen wordt gebruikt. Dat raakt aan de bredere waarschuwing van de Raad van State. De Afdeling constateert een ontwikkeling van bestedingsvrijheid naar meer centrale sturing en waarschuwt dat daarmee geleidelijk van de ontwerpprincipes van het stelsel kan worden afgeweken. De vraag is daarom niet alleen hoeveel geld via gerichte bekostiging wordt verstrekt, maar vooral welke onderdelen van de reguliere onderwijsopdracht langs deze weg onder afzonderlijke landelijke sturing worden gebracht.

Vragen aan het kabinet:

- ▶ Waarom worden de onderwerpen waarvoor gerichte bekostiging kan worden ingezet niet limitatief in de wet opgenomen?
- ▶ Waarom zou uitbreiding naar nieuwe onderwijsinhoudelijke onderwerpen niet opnieuw aan de formele wetgever moeten worden voorgelegd?
- ▶ Hoe voorkomt het kabinet dat gerichte bekostiging geleidelijk de standaard wordt voor structurele nieuwe investeringen in het onderwijs?

6. Vrijheid van onderwijs: hoe ver mogen activiteitenverplichtingen gaan?

De activiteitenverplichtingen kunnen ver gaan. De memorie noemt onder meer het voorschrijven van een plan van aanpak, een bepaald aanbod, het in dienst nemen van een specifieke functiegroep, samenwerking met andere organisaties en het accepteren van ondersteuning. Bovendien vermeldt de toelichting dat tijdelijke verplichtingen bedoeld kunnen zijn om een gedragsverandering teweeg te brengen die vervolgens onderdeel wordt

Vereniging voor katholiek
en christelijk onderwijs

VOS ABB
versterkt en verdiept

van de dagelijkse praktijk van de school. Daarmee raakt gerichte bekostiging potentieel rechtstreeks aan de pedagogische, professionele en organisatorische autonomie. Dit betreft de grondwettelijke vrijheid van inrichting die aan zowel openbare als bijzondere scholen toekomt.

Bovendien lijken de termen school en schoolbestuur door elkaar lopen in de paragraaf over de mogelijke verplichte activiteiten (binnen 2.4.2). Dit schept niet genoeg duidelijkheid wat het kabinet nu van de school en/of het schoolbestuur verwacht.

Vragen aan het kabinet:

- ▶ Waar ligt volgens het kabinet de grens tussen een toelaatbare voorwaarde aan aanvullende financiering en ontoelaatbare sturing op de pedagogische vrijheid en professionele autonomie van het onderwijs?
- ▶ Hoe wordt voorkomen dat via activiteitenverplichtingen alsnog wordt gestuurd op keuzes die tot de pedagogische en professionele verantwoordelijkheid van scholen behoren?
- ▶ Waarom is deze begrenzing niet scherper in de wet zelf opgenomen?
- ▶ Hoe wordt gewaarborgd dat de verplichtingen niet onnodig de ruimte van het brede palet aan pedagogische bronnen beperken? (Zie ook het advies van de Onderwijsraad: [Leren van Onderzoek](#)).
- ▶ Kan duidelijker worden omschreven in de memorie van toelichting wanneer wat wordt verwacht/gevraagd/vereist van de school, dan wel van het schoolbestuur?

7. Administratieve lasten: vergelijk niet alleen met subsidies

Gerichte bekostiging kan minder belastend zijn dan een subsidie doordat geen aanvraag nodig is. Dat betekent niet dat sprake is van lastenverlichting ten opzichte van reguliere bekostiging met de invoering van gerichte bekostiging. De regering erkent dat verplichtingen extra verantwoordingslasten veroorzaken en dat vooral bestedingsverplichtingen zwaar zijn. Wanneer vaker verplichtingen worden gesteld, nemen de administratieve lasten toe.

Ook de Raad van State waarschuwt dat met een extra financieringsinstrument de complexiteit en administratieve lasten juist kunnen toenemen. Dat is met name relevant bij basisvaardigheden waar de basisbekostiging al genoegzaam zou moeten zijn.

Vragen aan het kabinet:

- ▶ Kan het kabinet de administratieve en controlelasten van gerichte bekostiging vergelijken met die van basisbekostiging, in plaats van uitsluitend met subsidies?
- ▶ Hoe wordt voorkomen dat verschillende bestedings-, activiteiten- en informatieverplichtingen zich binnen één regeling of bij een combinatie van verschillende regelingen opstapelen?
- ▶ Is het kabinet bereid in de wet of lagere regelgeving een duidelijk subsidiariteits- en proportionaliteitsvereiste voor het opleggen van verplichtingen op te nemen?

8. Terugvordering, medezeggenschap en verantwoordelijkheid

Op enkele uitvoeringspunten blijven eveneens vragen bestaan. De mogelijkheid van correctie en terugvordering blijft bestaan. De toelichting spreekt wel over proportionaliteit en een waarschuwing of hersteltermijn, maar deze waarborgen zijn beperkt wettelijk vastgelegd. Daarnaast adviseerde de Raad van State om de gevolgen van niet-naleving ten minste bij AMvB te regelen, terwijl het wetsvoorstel ook regeling bij ministeriële regeling mogelijk maakt.

Ook blijft een afzonderlijk adviesrecht voor de MR onderdeel van het voorstel, terwijl bestaande Wms-rechten de financiële en onderwijskundige besluitvorming al in belangrijke mate bestrijken. De regering erkent bijvoorbeeld dat ook het niet gebruiken van gerichte bekostiging reeds onder het bestaande adviesrecht over het meerjarig financieel beleid kan vallen. Het bevoegd gezag blijft financieel en juridisch verantwoordelijk, terwijl verplichtingen op schoolniveau kunnen aangrijpen. Verantwoordelijkheid en zeggenschap moeten daarbij op elkaar blijven aansluiten.

Vragen aan het kabinet:

- ▶ Waarom worden proportionaliteit en een herstelmogelijkheid bij correctie en terugvordering niet wettelijk vastgelegd?
- ▶ Waarom kunnen regels over de financiële gevolgen van niet-naleving nog bij ministeriële regeling worden gesteld?
- ▶ Welk concreet tekort in de bestaande Wms-bevoegdheden maakt een afzonderlijk MR-adviesrecht noodzakelijk?
- ▶ Hoe wordt geborgd dat het bevoegd gezag voldoende zeggenschap houdt wanneer het juridisch en financieel verantwoordelijk wordt gehouden voor verplichtingen die op schoolniveau worden uitgevoerd?

Vereniging voor katholiek
en christelijk onderwijs

VOS ABB
versterkt en verdiept

vbso
verbindt en versterkt

Tot slot

Het wetsvoorstel is verbeterd, maar de belangrijkste keuze blijft voorliggen: willen we structurele middelen voor het primaire onderwijsproces via de basisbekostiging verstrekken, of steeds vaker koppelen aan afzonderlijke landelijke thema's en voorwaarden?

Voor de profielorganisaties blijft **basisbekostiging het uitgangspunt**. Gerichte bekostiging zou alleen passend moeten zijn voor een daadwerkelijk aanvullende, specifiek afgebakende opgave waarvoor reguliere bekostiging aantoonbaar niet volstaat. Bij basisvaardigheden ligt die onderbouwing er naar onze mening nog niet.

Structurele financiering moet scholen de ruimte geven om mee te bewegen met wat hun leerlingen nodig hebben. Beleid kan en moet veranderen met de actualiteit; de structurele financiering van het primaire proces hoeft niet bij iedere beleidswijziging mee te veranderen.

De profielorganisaties vertegenwoordigen samen bijna het gehele funderend onderwijs. Die organisaties zijn in dit geval:

- ▶ *De ISBO,*
- ▶ *VBSO,*
- ▶ *Verus,*
- ▶ *VGS, en*
- ▶ *VOS/ABB.*